Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De consolatione philosophiae

Boethius, Anicius Manlius Severinus

[Deventer], [1480-85]

Prosa secunda quarti libri

urn:nbn:de:bsz:31-293110

Visual Library

Donec in aſtriferas ſurgat domos · Phœbo
qꝫ ꝯiũgat vias Aut comitetᷣ iter gelidi ſenis
Miles coruſci ſideris · Vel q̄cũqꝫ micans nox
pingitur · Recurrat aſtri circulũ · Atqꝫ vbi iã
exhauſti fuerit ſatis Polũ relinquat extimũ
Dorſaqꝫ velocis premat ætheris Cõpoſ verẽ
di luminis · Hic regiũ ſceptrũ dñs tenet · Or
bis qꝫ habenas temperat · Et volucrem currũ
ſtabilis regit · Rerum coruſcus arbiter Huc
te ſi reducem referat via · Quam nũc requiris
immemor · Hæc dices memini patria eſt mi
hi Hinc ortus hic ſiſtam gradus · Q᷑ ſi ter
rarũ placeat tibi · Noctem relictam viſere
Quos miſeri toruos populi timent · Cernes
tyrannos exules ·

¶ Proſa ſecunda quarti libri ·

NVm ego pape inq̄m vt magna pro
mittis · nec dubito quin poſſis efficẽ
tu modo quẽ excitaueris ne moreris · P · Pri

mū igiur inquit bonis ſemper adeſſe potētiā · malos cūctis viribus eſſe deſertos agnoſcas licebit quorū quidem alterum demōſtratur ex altero · Nā cum bonū malūq; contraria ſint ſi bonū potēs eſſe conſtiterit · liquet imbecillitas mali · at ſi fragilitas clareſcat mali · boi firmitas nota eſt · Sed vti noſtræ ſententiæ fides abundātior ſit alterutro calle procedam · nūc hinc · nunc inde ꝓpoſita cōfirmans Duo ſūt quibus omnis humanorū actuū cōſtat effectus · volūtas ſcʒ ac poteſtas · quorū ſi alterutrum deſit nihil eſt quod explicari queat · deficiente eteni voluntate ne aggreditur quideʒ quiſq; quod nō vult · at ſi poteſtas abſit · voluntas fruſtra ſit Quo fit vt ſi quē videas velle adipiſci quod minime adipiſcatur · huic obtinendi quod voluerit defuiſſe valentiā dubtare non poſſis B · Perſpicuū eſt inquam · nec vllo modo negari poteſt P · Quē vero

effeciſſe quod voluerit videas. num etiā po
tuiſſe dubitabas. B. Mime. P. Quod vero
quiſq; poteſt in eo validus. quod vero non
poteſt in hoc imbecillis eē cēſendus eſt. B. Fa
teor inquā. P. Meminiſti ne igitur inqt ſupio
rib9 rationibus eſſe collectū intentionē omnē
voluntatis humanae q̄ diuerſis ſtudijs agitur
ad beatitudinē feſtinare. Memini inq̃z id q̃z
eſſe demonſtratū. P. Nū recordaris btitudi
nem ipſū eſſe bonū. eoq; mō cū beatitudo pe
titur ab oibus deſiderari bonū. B. Mime iq̄m
recordor qm̄ id memoriae fixū teneo. P. Oēs
igitur hoies boni pariter ac mali indiſcreta intē
tione ad bonū puenire nitūtur. B. Ita inq̄m
cōſequēs eſt. P. Sʒ certū eſt adeptione boi
bonos fieri. B. Certū. P. Adipiſcuntur igitur
boni quod appetūt. B. Sic videtur. P. Ma
li vero ſi adipiſcerētur qd appetūt bonū. mali
eſſe nō poſſet. B. Ita ē. P. Cū igitur vtriq;

bonū petāt ſibi q̄dem adipiſcūt᷑ · illi vero mi
nime · Nū dubiū ē bonos q̄d̄ potētes eē · q̄ ve
ro mali ſūt ībecilles ¶B · Quiſq̄s inquā dubi
tat · nec rerū naturā nec ꝯſequētiā p̄t cōſidera
re rationū ¶P · Rurſ9 inq̄t Si duo ſint q̄bus
idē ſm naturā ſit · eorūq3 vn9 naturali officio
id ipſū agat atq3 ꝑficiat · alter vero naturale
illd᷑ officiū mīme adminiſtrare queat · alio ve
ro modo q̄m naturæ cōuenit non quidem im
pleat ꝓpoſitum ſuū ſ3 imitetur implentē · quē
nā horuz valentiorē eſſe decernis ¶B · Et ſi cō
iecto inquā quid velis · planius tn̄ audire de
ſidero ¶P · Ambulādi iq̄t motū ſm naturā eē
hoibꝰ nū negabis ¶B · Mime iquā ¶P · Eiuſ
q3 rei pedū officiū eſſe naturale nū dubitas ·
¶B · Ne hoc q̄dē inq̄m ¶P · Si q̄s igit᷑ pedibꝰ
icedē valēs ābulet · ali9 q3 cui hoc nāle pene
deſit officiū maībꝰ nitēs ābulaē conet᷑ q̄s iure
hoꝝ valētioꝛ exiſtiari p̄t ¶B · Cōtexe inquā

cætera · nam quin naturalis officij · potens eo
qui idez nequeat valẽtioꝛ ſit nullus ambigat
¶P · Sed ſummũ bonũ quidez æque malis bo
nis qꝫ ꝓpoſitum · boni quidem naturali officio
virtutũ petũt · Mali vero variã ꝑ cupiditatẽ
quod adipiſcendi boni naturale officiũ non
eſt idipſum conant adipiſci · An tu aliter exi
ſtimas ¶B · Minime inquã · nã etiam quod ẽ
cõſequens patet Ex his enim quæ conceſſerĩ
bonos q̃dem potẽtes · malos vero eſſe neceſſe
eſt imbecilles ¶P · Recte inq̃t ꝑcurris id qꝫ v
ti medici ſperare ſolent · indicium eſt erectæ iã
reſiſtentis qꝫ naturæ · Sed qm̃ te ad itelligẽ
dũ promptiſſimũ eſſe cõſpicio · crebras coacer
uabo rationes Vide eni quãta vicioſorũm ho
minũ pateat infirmitas · qui ne ad hoc quidez
ꝑuenire queunt · ad quod eos naturalis ducãt
ac poene compellit intentio Et quid ſi hoc tã
magno ac poene invicto præeuntis naturæ

deſererent auxilio · Conſidera vero quãta ſce
leratos hoies habeat ipotentia · Neqꝫ eni levia
aut ludicra premia petũt · q̃ conſeq̃ atqꝫ obti
nere nõ pñt · ſed circa ipſam rerũ ſummã verti
cemqꝫ deficiũt · nec in eo miſeris cõtingit effe
ctus q ſolũ dies noctesqꝫ moliunt · In qua
re bonorũ vires eminẽt Sicut eni eũ qui pedi
bus incedens · ad eum locuz vſqꝫ pvenire po
tuiſſet · quo nihil vlterius pviũ iaceret inceſſui
ambulãdi potẽtiſſimũ eſſe cenſeres · ita eum
qui expetẽdorum finem quo nihil vltra eſt ap
prehendit potẽtiſſimũ neceſſe eſſe iudices Ex
quo fit quod huic obiacet · vt ijdem ſceleſti
viribꝰ oibus videant eſſe deſerti · Cur eni reli
cta virtute vicia ſectãt ? inſcitia ne bonorũ ·
ſed quid eneruacius ignorantie cecitate · An
ſectanda noverunt · ſed trãſuerſos eos libido
precipitat · ſic quoqꝫ intemperãtia fragiles ſũt
q̃ oblectari vicio nequeunt · An ſcientes volẽ

tes qꝫ bonū deſerūt · ad vicia deflectunt · Sꝫ
hoc modo non ſolū potentes eſſe · ſed omnino
eſſe deſinunt · Nam qui cōmunem omnium q̄
ſunt finem relinquūt · parit qꝫ eſſe deſiſtūt ·
Quod quidem cuipiā mirū forte videat · vt
malos qui plures hominū ſūt eoſdem nō eē di
camus · ſed ita ſeſe res habet Nā qui mali ſūt
eos malos eſſe nō abnuo · ſed eoſdem eſſe pu
re atqꝫ ſimpliciter negō · Nam vti cadauer ho
minē mortuū dixeris · ſimpliciter vero hoiēm
appellare non poſſis · ita vicioſos malos qui
dem eſſe conceſſerim. ſed eſſe abſolute nequeā
cōfiteri Eſt eni quod ordinē retinet ſeruatqꝫ
naturam · Quod vero ab hac deficit · eſſe etiā
quod in ſui natura ſitum eſt derelinquit · Sꝫ
poſſūt inquies mali · ne ego quidē negauerī
ſed haec quidem eorum potentia nō a virib⁹
ſed ab imbecillitate deſcendit · Poſſūt etiaꝫ ma
la q̄ minime valerēt ſi in bonorū efficiētia ma

nere potuiſſēt. Quae poſſibilitas eos euidenti
us nihil poſſe demonſtrat. Nā ſicuti pauloan
te collegimus malū nihil eſt cum mala tantū
modo poſſint. nihil poſſe improbos liq̄t. ¶B.
Perſpicuū eſt ¶P. Atq; vt intelligas q̄ nam
ſit huius potētiae vis ſūmo bono nihil potenti
us eē paulo ante diffiniuimus ¶B. Ita ē inq̄;
¶P. Sed idē inquit facere malū nequit. ¶B.
Minime ¶P. Eſt igit̄ inquit aliquis qui oīa
poſſe hominem putet ¶B. Niſi quis iſaniat ne
mo ¶P. Atqui ijdem pn̄t mala ¶B. Vtinam
quidem inquam nō poſſent ¶P. Cum igitur
bonorum tantūmodo potens poſſit omnia nō
vero q̄ant oīa potentes etiā malorū eoſdē qui
mala pn̄t min⁹ poſſe maifeſtū ē Huc accedit
q̄ oēz potētiā int̄ expetēda numerādā. oīaq;
expetēda referri ad bonū. velut ad quoddaz
naturae ſuae cacumen oſtendim⁹ Sz patrādi
ſceleris poſſibilitas referri ad bonū nō poteſt

Expetēda igiť nō eſt Atq̄ omnis potētia ex
petenda eſt. Liquet igiť malorū poſſibilita
tē nō eſſe potētiā. Ex quibꝰ omnibꝰ bonorū
q̄dem potētia. malorū vero minime dubitabi
lis apparet infirmitas. Veraq; illā Platonis
eē ſententiā liquet Solos quod deſideret face
re poſſe ſapiētes. iprobos vero exercere quidē
qd libeat. q̄d vero deſiderēt explē non poſſe.
Faciūt eni quæ libet dū p ea quibꝰ delectāť
id bonū quod deſiderāt ſe adepturos putant.
ſed minime adipiſcunť. qm̄ ad beatitudinē
probra nō veniunt.

Metrū ſecundum libri quarti.

QVos vides ſedere celſo Solij culmine
reges. Purpura claros nitente. Se
ptos triſtibus armis Ore toruo cōminātes
Rabie cordis anhelos. Detrahat ſi q̄s ſupbis
Vani tegmina cultus Jā videbit intꝰ arctas
Dños ferre catenas. Hinc eni libido verſat.